Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte

Edrych ar Newidiadau yn y Boblogaeth

Nodiadau Canllaw ar gyfer Athrawon

Amcanion Dysgu

- Archwilio data poblogaeth a chyfrifiad ar gyfer Froncysyllte
- Darganfod sut y mae'r boblogaeth wedi newid dros amser
- Datblygu sgiliau yn cynnwys ymchwilio, casglu data a dadansoddi

Adnoddau

- Tabl Newid yn y Boblogaeth
- Dogfennau Cyfrifiad 1841 a 1891
- Taflen Gofnodi Cyfrifiad Wag
- Tabl Cymharu Cyfrifiadau

Cyfarwyddiadau ar gyfer y Gweithgareddau

Bydd dysgwyr yn archwilio gwybodaeth o dri cyfrifiad o boblogaeth Froncysyllte ar wahanol gyfnodau. Byddant yn defnyddio'r wybodaeth y maent yn ei chasglu i greu graffiau, coladu data a dadansoddi'r canlyniadau. Bydd hyn yn eu galluogi i ddarganfod sut y mae poblogaeth Froncysyllte wedi newid dros amser.

Nodiadau ar y Cyfrifiad

Mae'r cyfrifiad yn arolwg sy'n digwydd bob 10 mlynedd yn y DU. Mae'n rhoi'r amcangyfrif gorau o'r holl bobl ac aelwydydd yn y DU, gan helpu i adeiladu darlun manwl o gymdeithas yn ystod y flwyddyn honno. Mae'r cyfrifiad yn gofyn cwestiynau am pwy sy'n aros ar bob aelwyd ar noson y cyfrifiad, eu hoed, eu gwaith, lle cawson nhw eu geni ac ati.

Cynhaliwyd y cyfrifiad cyntaf yn 1801 ond nid oedd pob unigolyn ar bob aelwyd yn cael eu rhestru tan gyfrifiad 1841. Daeth cyfrifiadau wedi hynny'n fwy manwl eto. Roedd y wybodaeth yn cael ei chasglu gan gyfrifwyr a oedd yn llenwi'r ffurflenni ar ran preswylwyr anllythrennog. Erbyn heddiw mae preswylwyr yn llenwi'r cyfrifiad eu hunain ac yn aml yn cyflwyno'r wybodaeth ar-lein. Roedd y cyfrifiad diweddaraf ym mis Mawrth 2021.

Noder: Mae copïau o dudalennau gwreiddiol y cyfrifiad wedi eu cynnwys yma ond efallai y bydd rhai yn cael trafferth i'w dehongli felly mae trawsgrifiad wedi'i gynnwys hefyd.

Syniadau am Weithgareddau Cychwynnol:

- Trafod beth yw cyfrifiad, pa wybodaeth sy'n cael ei chofnodi a pham.
- Trafod y cyfrifiad diweddaraf pan gafodd gwybodaeth am aelwydydd y dysgwyr eu hunain ei chofnodi ar gyfer y dyfodol.

Gweithgareddau Eraill:

- Cofnodwch gyfrifiad o'ch dosbarth, grŵp blwyddyn neu hyd yn oed eich ysgol. Beth wnewch chi gofnodi? Pa wybodaeth allai pobl yn y dyfodol fod eisiau ei gwybod am eich ysgol?
- Ymchwiliwch rôl merched dros yr ychydig ganrifoedd diwethaf. Sut mae hyn wedi newid? Allwch chi ddod o hyd i unrhyw dystiolaeth o pa bryd ddechreuodd pethau newid?

Briff ar Gyfer Dygwyr:

Gweithgaredd 1: Newidiadau yn y Boblogaeth

Defnyddiwch y tabl poblogaeth i gwblhau'r tasgau canlynol.

1. Plotiwch y boblogaeth hollgynhwysfawr ym mhob blwyddyn fel llinell graff neu siart bar.
   - Sut mae'r boblogaeth wedi newid dros amser?
   - Pam ydych chi'n meddwl bod newid wedi digwydd dros amser? Beth allai fod wedi dylanwadu ar y newid hwn?
2. Gwnewch y swyddi yr oedd pobl yn eu gwneud yn 1911 a 2011 yn siartiau cylch. Sut mae swyddi wedi newid?
3. Nid oedd cyfrifiad 1841 yn gofyn pwy oedd yn siarad Cymraeg. Ydych chi'n meddwl y byddai canran y siaradwyr Cymraeg wedi bod yn uwch neu'n is yn 1841? Rhowch eich rhesymau dros eich ateb.

Gweithgaredd 2: Cymharu cyfrifiadau 1841, 1891 a heddiw

1. Creu eich cyfrifiad eich hun yn cofnodi gwybodaeth am eich teulu gan ddefnyddio'r templed.
2. Defnyddiwch gofnodion cyfrifiad aelwydydd yn 1841, 1891 a'ch aelwyd eich hun i gwblhau'r tabl.
3. Cymharwch y data o'r tri cyfrifiad. Pa wahaniaethau allwch chi eu darganfod ac allwch chi awgrymu'r rhesymau drostynt?

Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte

Tabl Newid yn y Boblogaeth

	1841	1891	2011
Poblogaeth Hollgynhwys-fawr	426	912	1140 (yn ymestyn dros ardal fwy)
Plant 0 – 18 oed	215	440	215
Faint sy'n siarad Cym-raeg?	Heb ei gofnodi	75%	14%
Swyddi cyffredin	Llafurwr Chwarelwr Glöwr Masnachwr Morwyn/Gwas	Cloddio am lo (145) Gwneud brics a theils (45) Chwarelu (12) Llafurio Cyffredinol (13) Masnachwr (13)	Gweithgynhyrchu ac adeiladu (28) Gweinyddu (19) Addysg (17) Iechyd a Gwaith Cymdeithasol (15) Llety, bwyd a'r celfyddydau (13) Manwerthu (12) Gwyddonol, Technegol, Cyfathrebu (9) Arall (15)

Pontcysyllte
Safle Treftadaeth Y Byd
World Heritage Site

Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte

Tabl Cymharu Cyfrifiadau

	1841	1891	Today
Nifer y bobl ar yr aelwyd			
Nifer o ferched			
Nifer o ddynion			
Nifer o blant dan 18			
Hynaf			
Ieuengaf			
Nifer gyda swyddi			
Math o waith			

Pontcysyllte
Safle Treftadaeth Y Byd
World Heritage Site

Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte

Taflen Gofnodi Cyfrifiad Wag

Dyddiad:

Cyfeiriad	Enwau	Perthynas â phennaeth y teulu	Oed a Rhyw		Galwedigaeth neu waith	Man eu Geni
			Gwryw	Benyw		

Trawsgrifiad o Gyfrifiad 1841 Froncysyllte

Lle	Preswyliedig (ni ofynnwyd am enw'r tŷ)	Enw Pob unigolyn oedd yn preswylio yn y tŷ y noson gynt	Oed a rhyw		Gwaith, crefft, cyflogaeth neu o fodd annibynnol	Man eu Geni
			Gwryw	Benyw		
Fron	/	Edward Jones	45		Llafurwr	Sir Ddinbych
		Mary Jones		45		Sir Ddinbych
		John Jones	20		Glöwr	Sir Ddinbych
		Thomas Jones	15		Glöwr	Sir Ddinbych
		Elizabeth Jones		15		Sir Ddinbych
		Richard Jones	10			Sir Ddinbych
		Edward Jones	5			Sir Ddinbych
		William Jones	5			Sir Ddinbych
		Margaret Jones		2		Sir Ddinbych
		William Jones	2			Sir Ddinbych

Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte

Tudalen o gyfrifiad 1841 Froncysyllte

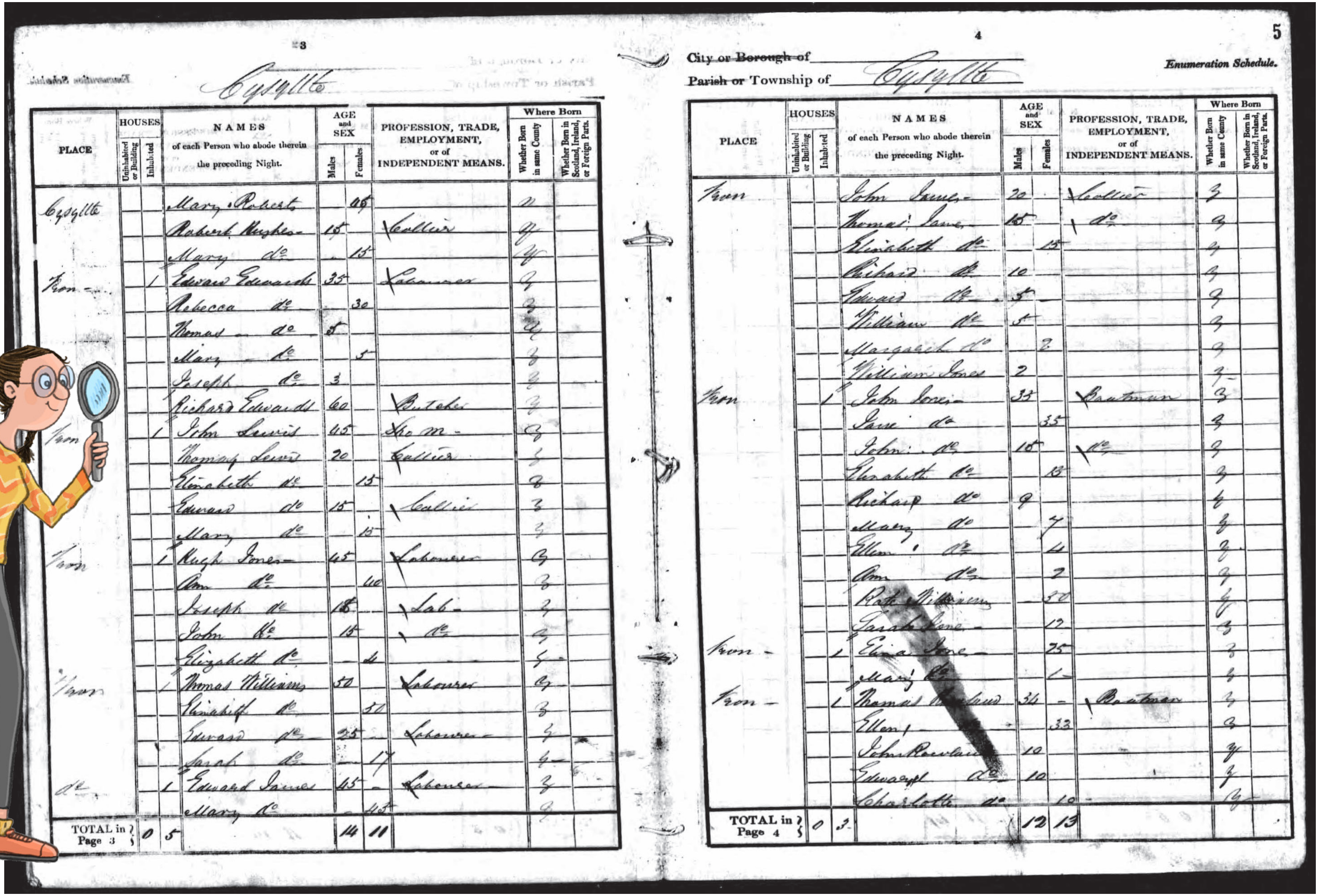

3

Cysyllte

PLACE	HOUSES: Uninhabited or Building	HOUSES: Inhabited	NAMES of each Person who abode therein the preceding Night	AGE and SEX: Males	AGE and SEX: Females	PROFESSION, TRADE, EMPLOYMENT, or of INDEPENDENT MEANS.	Where Born: Whether Born in same County	Where Born: Whether Born in Scotland, Ireland, or Foreign Parts.
Cysyllte			Mary Roberts		65		n	
			Robert Hughes	15		Collier	y	
			Mary do		15		y	
Fron		1	Edward Edwards	35		Labourer	y	
			Rebecca do		30		y	
			Thomas do	5			y	
			Mary do		5		y	
			Joseph do	3			y	
			Richard Edwards	60		Butcher	y	
Fron		1	John Lewis	45		Sho m-	y	
			Thomas Lewis	20		Collier	y	
			Elizabeth do		15		y	
			Edward do	15		Collier	y	
			Mary do		15		y	
Fron		1	Hugh Jones	45		Labourer	y	
			Ann do		40		y	
			Joseph do	18		Lab	y	
			John do	15		do	y	
			Elizabeth do		4		y	
Fron		1	Thomas Williams	50		Labourer	y	
			Elizabeth do		50		y	
			Edward do	25		Labourer	y	
			Sarah do		17		y	
do		1	Edward James	45		Labourer	y	
			Mary do		45		y	
TOTAL in Page 3	0	5		14	11			

4

City or Borough of

Parish or Township of Cysyllte

Enumeration Schedule.

5

PLACE	HOUSES: Uninhabited or Building	HOUSES: Inhabited	NAMES of each Person who abode therein the preceding Night	AGE and SEX: Males	AGE and SEX: Females	PROFESSION, TRADE, EMPLOYMENT, or of INDEPENDENT MEANS.	Where Born: Whether Born in same County	Where Born: Whether Born in Scotland, Ireland, or Foreign Parts.
Fron			John James	20		Collier	y	
			Thomas James	15		do	y	
			Elizabeth do		15		y	
			Richard do	10			y	
			Edward do	5			y	
			William do	5			y	
			Margaret do		2		y	
			William Jones	2			y	
Fron		1	John Jones	35		Boatman	y	
			Jane do		35		y	
			John do	15		do	y	
			Elizabeth do		13		y	
			Richard do	9			y	
			Mary do		7		y	
			Ellen do		4		y	
			Ann do		2		y	
			Kate Williams		50		y	
			Sarah Jones		12		y	
Fron		1	Eliza Jones		25		y	
			Mary do		1		y	
Fron		1	Thomas [illegible]	34		Boatman	y	
			Ellen		33		y	
			John Rowland	10			y	
			Edward do	10			y	
			Charlotte do		10		y	
TOTAL in Page 4	0	3		12	13			

Trawsgrifiad o Gyfrifiad 1891 Froncysyllte

Enw'r ffordd neu'r stryd	Nifer yr Ystafelloedd	Enw a chyfenw pob unigolyn	Perthynas â phennaeth y teulu	Statws o ran priodas	Oed ar eu pen-blwydd diwethaf		Galwedigaeth neu waith	Man eu Geni	Laith a siaredir
					Gwryw	Benyw			
Trevor View	3	John Davies	Pennaeth	Priod	46		Cychwr Camlas	Sir Ddinbych, Llangollen	Y ddwy
		Sarah Davies	Gwraig	Priod		44		Sir Ddinbych, Llangollen	Y ddwy
		William Davies	Mab	Sengl	21		Llafurwr iard frics	Sir Ddinbych, Llangollen	Y ddwy
		Sarah Davies	Merch	Sengl		17	Morwyn	Sir Ddinbych, Llangollen	Y ddwy
		John Davies	Mab	Sengl	15		Llafurwr iard frics	Sir Ddinbych, Llangollen	Y ddwy
		Joseph Davies	Mab	Sengl	12		Cynorthwywr Cychwr	Sir Ddinbych, Llangollen	Y ddwy
		Sephora Davies	Merch	Sengl		8	Ysgolor	Sir Ddinbych, Llangollen	Cymraeg
		Christmas Davies	Mab	Sengl	5		Ysgolor	Sir Ddinbych, Llangollen	Cymraeg
		Mary Davies	Merch	Sengl		3	Ysgolor	Sir Ddinbych, Llangollen	Cymraeg

Safle Treftadaeth y Byd Dyfrbont a Chamlas Pontcysyllte

Tudalen o gyfrifiad 1891 Froncysyllte

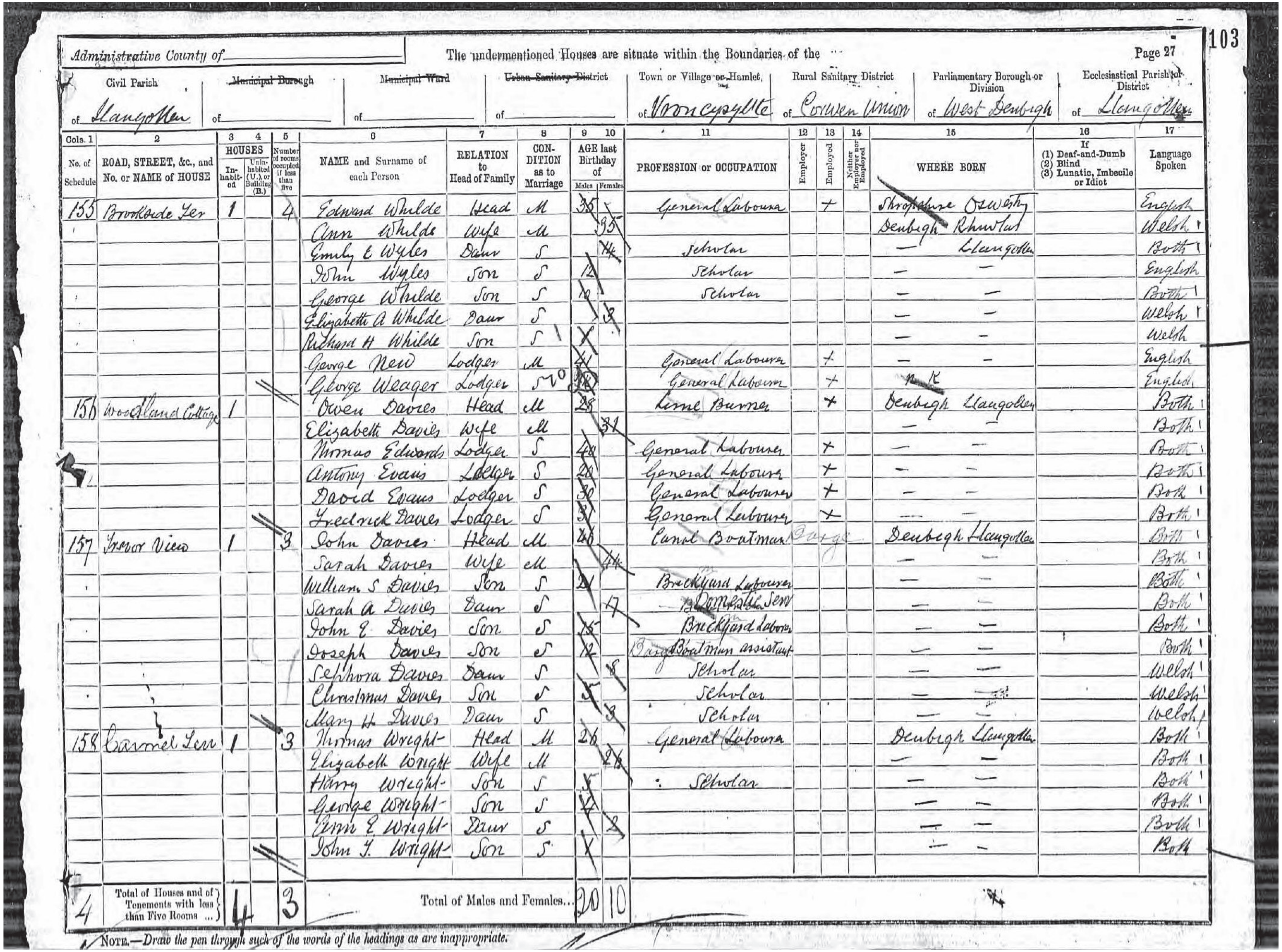

103

Administrative County of ____

The undermentioned Houses are situate within the Boundaries of the — Page 27

Civil Parish	~~Municipal Borough~~	~~Municipal Ward~~	~~Urban Sanitary District~~	Town or Village ~~or Hamlet~~	Rural Sanitary District	Parliamentary Borough or Division	Ecclesiastical Parish or District
of Llangollen	of	of	of	of Vroncysyllte	of Corwen Union	of West Denbigh	of Llangollen

Cols. 1 No. of Schedule	2 ROAD, STREET, &c., and No. or NAME of HOUSE	3 HOUSES In-habited	4 HOUSES Uninhabited (U.), or Building (B.)	5 Number of rooms occupied if less than five	6 NAME and Surname of each Person	7 RELATION to Head of Family	8 CON-DITION as to Marriage	9 AGE last Birthday of Males	10 AGE last Birthday of Females	11 PROFESSION or OCCUPATION	12 Employer	13 Employed	14 Neither Employer nor Employed	15 WHERE BORN	16 If (1) Deaf-and-Dumb (2) Blind (3) Lunatic, Imbecile or Idiot	17 Language Spoken
155	Brookside Ter	1		4	Edward Whilde	Head	M	35		General Labourer		+		Shropshire Oswestry		English
					Ann Whilde	Wife	M		35					Denbigh Rhuabon		Welsh
					Emily E Wyles	Daur	S		14	Scholar				— Llangollen		Both
					John Wyles	Son	S	12		Scholar				— —		English
					George Whilde	Son	S	10		Scholar				— —		Both
					Elizabeth A Whilde	Daur	S		3					— —		Welsh
					Richard H Whilde	Son	S	1						— —		Welsh
					George New	Lodger	M	41		General Labourer		+		— —		English
					George Weager	Lodger	S	[illegible]		General Labourer		+		N K		English
156	Woodland Cottage	1			Owen Davies	Head	M	28		Lime Burner		+		Denbigh Llangollen		Both
					Elizabeth Davies	Wife	M		31					—		Both
					Thomas Edwards	Lodger	S	48		General Labourer		+		— —		Both
					Antony Evans	Lodger	S	20		General Labourer		+		— —		Both
					David Evans	Lodger	S	30		General Labourer		+		— —		Both
					Fredrick Davies	Lodger	S	31		General Labourer		+		— —		Both
157	Trevor View	1		3	John Davies	Head	M	46		Canal Boatman (Barge)				Denbigh Llangollen		Both
					Sarah Davies	Wife	M		44					— —		Both
					William S Davies	Son	S	21		Brickyard Labourer				— —		Both
					Sarah A Davies	Daur	S		17	Domestic Serv				— —		Both
					John E Davies	Son	S	15		Brickyard Labourer				— —		Both
					Joseph Davies	Son	S	12		(Barge) Boatman assistant				— —		Both
					Sephora Davies	Daur	S		8	Scholar				— —		Welsh
					Christmas Davies	Son	S	5		Scholar				— —		Welsh
					Mary H Davies	Daur	S		3	Scholar				— —		Welsh
158	Carmel Ter	1		3	Thomas Wright	Head	M	26		General Labourer				Denbigh Llangollen		Both
					Elizabeth Wright	Wife	M		26					— —		Both
					Harry Wright	Son	S	5		Scholar				— —		Both
					George Wright	Son	S	4						— —		Both
					Emm E Wright	Daur	S		2					— —		Both
					John T Wright	Son	S	1						— —		Both
4	Total of Houses and of Tenements with less than Five Rooms ...	4		3	Total of Males and Females...			20	10							

NOTE.—*Draw the pen through such of the words of the headings as are inappropriate.*